

(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

(१९९६) ३ एस.सी .आर (५३९)

बॉईज नाथ आणि इतर

- विरुद्ध -

पंजाब राज्य आणि एक

मार्च १९ १९९६

[न्यायमूर्ती जी. एन. रे आणि न्यायमूर्ती. बी एल.हंसारिया]

सेवा कायदा:- उच्च वेतनश्रेणीचा हक्क- असे समजण्यात येते कि - २३ जुलै १९५७ च्या सरकारी पत्रानुसार, पंजाबच्या माध्यमिक शिक्षक/अध्यापकांना पदव्युत्तर पदवी संपादन केल्यावर, उच्च वेतन श्रेणीसाठी हक्क आहे, जो अधिव्याख्यातांसाठी आहे.

पदव्युत्तर पात्रता संपादन केल्यावर अधिव्याख्यातांसाठी असणारे स्केल उत्तरवादींना देण्याचे निर्देश देण्यासाठी अपीलकर्त्यांनी उच्च न्यायालयात धाव घेतली. त्यांच्या प्रार्थनेला नकार देताना उच्च न्यायालयाने असे नमूद केले की हे पद हायस्कूल संवर्गातील भाग नाही. त्यामुळे ही अपील.

अपिलाला मंजुरी देत, या न्यायालयाने

असे म्हण्टेले आहे कि :-1.1.पंजाबच्या उच्च माध्यमिक शाळांमधील ज्या शिक्षकांनी पदव्युत्तर पात्रता प्राप्त केली होती, ते पंजाब सरकारने २३ जुलै १९५७ रोजी जारी केलेल्या पत्रात नमूद केल्याप्रमाणे पात्रता प्राप्त करण्याच्या तारखेपासून उच्च वेतनास पात्र ठरले. [५४१-एच ;५४२-ए]

१.२ १९६९ पासून शिक्षण विभागाच्या ९ डिसेंबर १९६९ च्या अधिसूचनेनुसार ,शालेय संवर्गात अधिव्याख्यातेचा सुद्धा समावेश होता.

[५४१-सी]

चमनलाल -विरुद्ध - हरियाणा राज्य, [१९८७] २ एस. सी. आर.९२३, यावर अवलंबून होते.

पंजाब राज्य -विरुद्ध - किरपाल सिंग, ए. आय. आर. (१९७६) एस. सी. २५४९ = [१९७६] १ एस. सी. आर. ५२९ आणि गुरपाल तुली - विरुद्ध - पंजाब राज्य, ए. आय. आर. (१९८४) एस. सी. १९०१ = [१९८५] १ एस. सी. आर. ८८२ संदर्भित.

दिवाणी अपील अधिकारिता :- दिवाणी अपील क्रमांक. ४५४४/१९९६

सी. डब्ल्यू. पी. क्रमांक. ४६४६/१९९२ मधील पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २९.५.९२ रोजीच्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी:- सुश्री कुसुम चौधरीसाठी एम. के. तिवारी.

उत्तरवादींसाठी:- जी. के. बन्सलसाठी रणबीर यादव.

न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्यायमूर्ती हंसारिया यांनी पारित केला. अनुमति मंजूर.

२. अपीलकर्त्यांनी पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयात धाव घेतली आणि उत्तरवादींना,, पंजाब राज्य आणि सार्वजनिक सूचना संचालक (शाळा) यांना त्यांच्या पदव्युत्तर पात्रतेवर अधिव्याख्यातांसाठी असलेल्या स्केलनुसार वेतन देण्याचे निर्देश शासकीय पत्र क्रमांक ५०५८ - एफ ई - II - ५७ / ५६०० दिनांक २३.०७.१९५७ च्या दृष्टीने सरकारी पत्र क्रमांक ८९३७-५ ईडी - II - ७९/ २६५९ दिनांक २०.०९.१९७९ सह वाचले अनुसार मागितले . उच्च न्यायालयाच्या खंड न्यायाधीशमंडळाने हि विनंती फेटाळली आहे. त्यामुळे संविधान्याच्या अनुच्छेद १३६ अंतर्गत हि अपील.

३. २३.७.१९५७ चे सरकारी पत्र कमी पगाराच्या सरकारी कर्मचाऱ्यांच्या पगाराच्या श्रेणीचे पुनरीक्षणाच्या विषयावर आहे. शिक्षण विभागातील शिक्षकांचा विचार करता, त्यांना परिच्छेद ३ मध्ये हाताळण्यात आले आहे आणि त्यात सर्व शिक्षकांना त्यांच्या पात्रतेनुसार दोन व्यापक श्रेणींमध्ये ठेवण्याच्या सरकारच्या निर्णयाबद्दल सांगितले आहे: अ आणि ब ज्यांची शैक्षणिक पात्रता प्रामुख्याने वेगवेगळ्या शाखांमधील पदवी आहे, असे नमूद केले आहे की त्यांना एम. ए. किंवा एम. एस. सी. साठी उच्च प्रारंभासह स्केल (रु.११०-२५०) मिळेल. या न्यायालयाला पंजाब राज्य -विरुद्ध - किरपाल सिंग ए. आय. आर. (१९७६) एस. सी. २४५९ = [१९७६] १ एस. सी. आर. ५२९. मध्ये या पत्राचा अभिप्रेत मांडण्याची संधी मिळाली होती. तीन न्यायाधीशांच्या खंडपीठासाठी बोलताना सांगितले की यामुळे वेतनाच्या प्रमाणात

मोठ्या प्रमाणात वाढ होण्याची कल्पना आहे. ज्या शिक्षकाने पदवी परीक्षा उत्तीर्ण केली आहे, तो शिक्षक पदव्युत्तर म्हणून नियुक्त होण्यास पात्र असेल आणि अशा प्रकारे नियुक्त झाल्यावर तो वेतनाचा हक्कदार असेल, असा केवळ या पत्राचा अर्थ आहे, असा राज्याचा युक्तिवाद स्वीकारला गेला नाही. ज्या शिक्षकांकडे पदव्या आहेत त्यांना अ श्रेणीनुसार वेतनश्रेणी मिळण्यास पात्र ठरले असल्याचे नमूद करण्यात आले होते.

४. सध्याच्या आर्थिक स्थितीचा विचार करता, त्या पत्राचा लाभ शिक्षकांच्या अधिक व्यापक वर्गापर्यंत पोहोचवणे राज्याला कठीण वाटले आणि म्हणून, त्यांनी १९.०२.१९७९ रोजी एक परिपत्रक जारी केले, ज्यात असे म्हटले आहे की शिक्षण विभागाच्या शिक्षकांना त्यांच्या सेवेदरम्यान सुधारणा किंवा उच्च पात्रता प्राप्त करण्याच्या केवळ परिस्थितीमुळे उच्च वेतनमानात नियुक्त करण्याचा आपोआप हक्क मिळणार नाही. शिक्षकांनी आंदोलन केले आणि त्यांना अधिक उदार व्यवस्था हवी होती. अशा प्रकारे एच यांना संबंधित उच्च परीक्षा उत्तीर्ण होण्याच्या तारखेपासून उच्च श्रेणीतील अनुदानास परवानगी देणारे २०.०९.१९७९ चे पत्र जारी करण्यात आले. हरियाणा राज्याने देखील ५.०९.१९७९ रोजी असाच आदेश दिला होता आणि या न्यायालयाने चमनलाल -विरुद्ध - हरियाणा राज्य, ए. आय. आर. (१९८७) एस. सी. १६२१ डब्ल्यू. [१९८७] २ एस.सी.आर ९२३ या प्रकरणात असे म्हटले होते की बी. टी. किंवा बी. एड. पात्रता प्राप्त करणारे शिक्षक पात्रता प्राप्त करण्याच्या संबंधित तारखांपासून उच्च वेतनमानासाठी पात्र ठरतात.

५. आतापर्यंत कोणतीही अडचण आली नाही. प्रश्न असा आहे की माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक, पदव्युत्तर पदवी संपादन केल्यावर, अधिव्याख्यातांच्या पगाराच्या श्रेणीला पात्र आहेत का? प्रश्न असा आहे की माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक, पदव्युत्तर पदवी संपादन केल्यावर, अधिव्याख्यातांच्या पगाराच्या श्रेणीला पात्र आहेत का? अधिव्याख्यातांचे पद माध्यमिक शाळेतील संवर्गातील नाही या आधारावर उच्च न्यायालयाने ते नाकारले आहे. अपीलकर्त्यांच्या मते, पंजाब राज्याच्या बाबतीत हे योग्य नाही, कारण पंजाब शैक्षणिक सेवा, इयत्ता तिसरी, शालेय संवर्ग नियम, १९५५ जेव्हा बनवला गेला, तेव्हा त्यात केवळ मुख्याध्यापक आणि अध्यापक होते, परंतु शिक्षण विभागाच्या ९ डिसेंबर १९६९ च्या अधिसूचनेनुसार, संवर्गात व्याख्यातांची पदे जोडली गेली होती. (हे नमूद केले जाऊ

शकते की ही अधिसूचना त्याच विषयावरील ४.७.१९६९ च्या अधिसूचनेची जागा घेण्यासाठी जारी करण्यात आली होती कारण त्या अधिसूचनेमध्ये "अधिव्याख्याते" हा शब्द अनवधानाने वापरला गेला नव्हता). त्यामुळे हे स्पष्ट होते की १९६९ पासून शाळेच्या संवर्गामध्ये अधिव्याख्यातेही होते.

६. उपरोक्त गृहीतत्वात प्रश्न असा आहे की पदव्युत्तर पात्रता संपादन केल्यावर माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक अधिव्याख्यातांच्या वेतनश्रेणीचा हक्क आहे का ? ही भूमिका टिकवून ठेवण्यासाठी, २१ मे १९६४ रोजीच्या ज्ञापन क्रमांक ३१०१-इ-II -६४/८९५० वर भर देण्यात आला आहे आणि असा युक्तिवाद करण्यात आला आहे की सुधारित वेतन श्रेणीतील शाळांच्या पदव्युत्तर अध्यापकांना अधिव्याख्याते म्हणून नियुक्त केले गेले होते. तथापि, या ज्ञापनाचे अवलोकनाने असे दिसून येते की ते सरकारी उच्च माध्यमिक शाळांमधील पदव्युत्तर अध्यापकांशी संबंधित होते, माध्यमिक शाळांशी नाही, ज्यांच्या शिक्षकांशी आम्ही सध्याच्या अपीलात संबंधित आहोत. त्यामुळे, अपीलकर्ते अधिव्याख्यातांसाठी असलेल्या वेतनश्रेणीवर त्यांचा दावा या आधारावर करू शकत नाहीत की त्यांची पदे अधिव्याख्याते म्हणून नियुक्त केल्यामुळे त्यांना त्याचा हक्क आहे.

७. परंतु हे सर्व असे नाही कारण २३.७.१९५७ चे पत्र, २०.०९.१९७९ च्या पत्रासह वाचलेले, पदव्युत्तर पदवीधरांसाठी उच्च वेतनश्रेणीचे परवानगी देते; आणि ते देखील अधिग्रहणाच्या तारखेपासून, जसे या न्यायालयाने चमनलालच्या प्रकरणात म्हटले आहे. म्हणून, आम्ही असे सांगू की पंजाबमधील माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक, ज्यांनी पदव्युत्तर पदवी संपादन केली आहे, ते पात्रता संपादन केल्याच्या तारखेपासून एवढ्या उच्च वेतनास पात्र झाले आहेत, जसे की २३.०७.१९५७ रोजीच्या पत्रात विचार करण्यात आला होता. असे म्हटले जाऊ शकते की गुरपाल तुली -विरुद्ध पंजाब राज्य, ए. आय. आर. (१९८४) एस. सी. १९०१ = [१९८५] १ एस. सी. आर. ८८२, चा विषय ज्याचा संदर्भ श्री यादव यांनी उत्तरवादींसाठी दिला आहे, ते वेगळे आहे आणि आम्ही जे मत मांडले आहे त्याच्या विरुद्ध त्यांनी काहीही सांगितले नाही.

८. त्यानुसार अपील मंजूर करण्यात आली आहे. वर जे सांगितले गेले आहे त्याच्या प्रकाशात मध्ये योग्य आदेश आजपासून सहा आठवड्यांच्या आत अपीलकर्त्यांशी संबंधित

पारित केला जाईल आणि त्यानंतर आठ आठवड्यांच्या आत परिणामी आर्थिक लाभ उपलब्ध केले जातील. खटल्यातील तथ्ये आणि परिस्थितीनुसार पक्षकारांना त्यांचा स्वतःचा खर्च उचलण्यास सोडले जाते.

जे. एन. एस.

अपील मंजूर.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".